

ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

REVISTA DE ISTORIE

TOM. 31, IULIE, 1978, Nr. 7

EXTRAS

LICOSTOMO

Francis Piens
Arlie 1978, sec.

probleme referitoare la economia și societatea engleză în secolul al XVI-lea, îndeosebi dezvoltarea relațiilor capitaliste, evoluția comerțului intern și extern, structura socială, politica economică și socială în timpul dinastiei Tudor. De asemenea, am cercetat, pe baza unor sinteze recente de istorie economică și socială, unele probleme privitoare la evoluția economiei și societății din Europa apuseană în secolul al XVI-lea și în primele decenii ale secolului al XVII-lea. Pentru a doua temă am circumscris documentarea la evoluția și caracterele feudalismului în India în secolele VI—XII, pe baza unor lucrări de specialitate datorate îndeosebi unor specialiști indieni. Lectura unui șir de lucrări cu caracter fundamental și special, apărute mai ales în ultimii ani, mi-a dat posibilitatea să adun un material documentar bogat și totodată să iau cunoștință de unele realizări și puncte de vedere recente ale istoriografiei occidentale, mai ales engleze, precum și ale celei indiene.

De asemenea, prin grija Academiei Britanice, am avut mai multe întâlniri de lucru cu specialiști englezi, și anume: prof. F.R.H. Du Boulay (Colegiul Bedford, Universitatea din Londra), prof. J. B. Harrison și dr. P. Hardy (Școala de studii orientale și africane, Universitatea din Londra), W. Kelleway, bibliotecar șef al Bibliotecii Institutului de cercetări istorice al Universității din Londra, care mi-au dat informații deosebit de utile în ceea ce privește documentarea de specialitate.

Pentru procurarea unor lucrări de specialitate și pentru informarea privitoare la noutățile editoriale, am folosit câteva mari librării londoneze specializate, ca Librăria economiștilor de pe lângă Școala de științe economice și politice sau Librăria universitară Dillon.

Am vizitat, de asemenea, un șir de instituții cu caracter științific și cultural, ca Muzeul Maritim Național, unde, în calitate de membru al Comisiei Internaționale de Istorie Maritimă, am avut o discuție cu caracter științific privind cercetările de istorie maritimă din țara noastră cu directorul adjunct la muzeului, David Waters, British Museum, îndeosebi secția de manuscrise medievale (King's Library), Galeria Națională, monumente istorice etc., a căror vizitare mi-a îmbogățit cunoștințele de specialitate și de cultură istorică în genere.

Academia Britanică, al cărei oaspete am fost, mi-a asigurat cu promptitudine, prin grija domnului asistent-secretar Michael Evans, realizarea programului de documentare prin facilitarea accesului în bibliotecă și prin organizarea contactelor științifice solicitate și totodată mi-a oferit condiții materiale excelente.

Radu Manolescu

DIN NOU DESPRE ASPERI DE LICOSTOMO

Într-un act notarial genovez redactat la 1383, apare, pentru prima oară în izvoarele istorice ale evului mediu, mențiunea folosirii în schimburile economice de la Dunărea de Jos a unor *asperi de Licostomo*. Documentul la care ne referim — un act redactat la Licostomo de către notarul Oberto Grassi da Voltri, la 19 decembrie 1383 — a fost descoperit și semnalat de către cercetătorul italian Gian Giacomo Musso¹, care, fără a publica textul integral al acestui act, dădea și paritatea acestor monede. Potrivit afirmațiilor sale, din cuprinsul documentului citat ar fi realizat următorul raport: 11 *asperi de Licostomo* = 156 *perperi*, la Pera².

Încercând să identificăm aceste monede, fără a cunoaște textul documentului în cauză, am arătat de curind³ că o asemenea paritate nu este cu putință, decât în cazul când îi inversăm termenii, astfel: 156 *asperi de Licostomo* = 11 *perperi*, ceea ce ar da următorul raport de valoare:

14 *asperi de Licostomo* = un *perper*

11 *perperi* × 14 *asperi* = 154 *asperi* + 2 *asperi*, comision

total 156 *asperi*

În încheiere, ne exprimăm dorința de a avea cât mai curînd ediția integrală a actului în discuție, spre a vedea dacă paritatea propusă de noi corespunde realității⁴.

¹ Gian Giacomo Musso, *Nuove ricerche d'archivio su Genova e l'Europa Centro-orientale nell'ultimo medio evo*, în „Rivista storica italiana”, 83 (1971) p. 141.

² *Ibidem*, p. 141, nota 50: „Quest'ultimo atto (Notaro Grassi Oberto cit., 19 dicembre 1383) reca un rapporto di valori per cui 11 *asperi d'argento di Licostomo* sarebbero equivalenti in Pera a 156 *perperi*”.

³ Octavian Iliescu, *Asperi de Licostomo la 1383*, în „Revista de istorie”, 27 (1974), p. 451—456.

⁴ *Ibidem*, p. 455.

În 1973, mănușchiul de acte notariale genoveze, redactate la Licostomo și descoperite de autorul susmenționat, vede lumina tiparului grație strădaniei d-rei Silvana Raiteri⁶. Documentul care ne interesează⁷ este un contract de schimb maritimă prin care *Alberto de Albaro*, cetățean genovez, declară că a primit *in castro Licostomi* de la Ninozzo Francesco din Florența o anume sumă, nespecificată, de aspri de argint de Licostomo, în schimbul căreia se obligă a-i restitui creditorului său, la Pera, 156 perperi *ad sagium Peyre*⁸, în termen de o lună de la data încheierii actului; în caz că nu va achita această sumă în condițiile stipulate, debitorul se obligă să restituie creditorului oricând, la cererea acestuia, la Licostomo, pentru fiecare perper cite 16 aspri de Licostomo⁹. Prin urmare, paritatea menționată în act este în realitate următoarea: un perper *ad sagium Peyre* = 16 aspri de Licostomo, raport în care este inclus, natural, și beneficiul pretins de către cel care împrumută capitalul, în speță dobînda, de regulă camuflată în contractele de acest gen⁹. În aceste condiții, este foarte probabil că raportul real dintre cele două monede să fi fost următorul: un perper = 14 aspri de Licostomo, adică exact paritatea propusă de noi anterior, pornind însă de la o premisă ce s-a dovedit, după publicarea actului în discuție, ca fiind complet greșită.

Octavian Iliescu

CRONICA

În cadrul celei de-a V-a ediții a unei manifestări culturale-științifice desfășurată sub genericul „Mesaje dimbovițene în timp” în zilele de 5 și 6 mai 1978 s-au desfășurat la Tirgoviște, oraș cu vechi tradiții istorice și culturale, lucrările simpozionului „Lupta milenară pentru libertate socială, unitate națională și independență a poporului român”.

Organizată sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Dimbovița și a Muzeului județean Dimbovița, reuniunea științifică amintită a beneficiat de o competență și variată participare (cercetători științifici, muzeografi, activiști, redactori din presa centrală și locală, profesori din învățământul liceal) ca și de asistența unui numeros public.

Sedința plenară de deschidere s-a ținut în ziua de 5 mai 1978 la Casa de cultură a Sindicatelor. În cadrul manifestării de deschidere au luat cuvîntul: Florea Ristache, prim-secretar al Comitetului județean Dimbovița al P.C.R., Ion Gavrilă, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Dimbovița, Florea Moșoșanu, Institutul de Arheologie (București), dr. Mircea D. Matei, Institutul de arheologie (București), dr. Liviu Ștefănescu, Muzeul de istorie a municipiului București, dr. Panait I. Panait, Muzeul de istorie a municipiului București, Mioara Ionță, Muzeul de istorie al R.S. România, dr. Ion Toacă, Institutul de studii

⁶ Giovanna Balbi — Silvana Raiteri, *Notai genovesi in Oltremare. Atti rogati a Caffa e a Licostomo (sec. XIV)*/Collana storica di fonti e studi diretta da Geo Pistorino 14/II. Silvana Raiteri, *Atti rogati a Licostomo da Domenico da Carignano (1373) e Oberto Grassi da Voltri (1383—1384)*, Genova, 1973, p. 187—237. Nu a fost însă editat și actul redactat de asemenea la Licostomo, la 6 iunie 1398, și care se găsește anexat la actul redactat de notarul Tommaso Boneto, la 12 iunie 1417; semnalat de Gian Giacomo Musso, *op. cit.*, p. 141 și nota 49.

Cu privire la ediția actelor încheiate la Licostomo, citată mai sus, v. și Gabriella Airaldi *I Genovesi a Licostomo nel sec. XIV*, în „Studi medievali” 3, 13 (1972) p. 967—981; Octavian Iliescu, *Nouvelles éditions d'actes notariés instrumentés au XIVe siècle dans les colonies génoises des Bouches du Danube. Actes de Kilia et de Licostomo*, în „Revue des études sud-est européennes”, 15 (1977) p. 113—129.

⁷ Silvana Raiteri, *op. cit.*, doc. nr. 14, p. 217—218

⁸ Cu privire la semnificația numeroaselor variante ale expresiei *ad sagium* . . . , ca determinativ al unor specii de perperi, în documentele medievale, v. Octavian Iliescu, *Aspri de Licostomo la 1383, loc. cit.*, p. 453—454; idem, „Perperi auri ad sagium Venetorum”, în „Studii și materiale de istorie medie”, 8 (1975) p. 211—217.

⁹ „asperos sexdecim argenti de Licostomo de quolibet et proquolibet perpero quantitatibus predictis”; Silvana Raiteri, *op. cit.*, p. 217.

¹⁰ Pentru acest motiv, de altfel, nu se specifică în act suma primită la Licostomo, în aspri de argint, ci numai suma ce urmează a fi plătită la Pera, în perperi de aur. Despre această practică și diversele procedee înventate de juriștii evului mediu, pentru a camufla perceperea dobânzilor, prohibită de dreptul canonic, v. G.I. Brătianu, *Actes des notaires génois de Péracl de Caffa de la fin du treizième siècle (1281—1290)*, Bucarest, 1927, 48—50.